

SURMA

FOUR HANDS PLAYED ROLL

25 Opera Word Roll, part I \$1.50
 26 Opera Word Roll, part II \$1.75
 (Complete in 2 parts)

ВЕЧЕРНИЦІ
 (VECHERNITZI)

Published by
SICHOWY BAZAR

34 East 7th Street New York, N. Y.
 Ukrainian. Printed in U. S. A.

НЕ ВМРЕ

НЕ ЗАГИНЕ.

ЛІБРЕТО

(Слова до опери "Вечерниці")

Лібретто до опери "Вечерниці" даємо в додатку кожному хто купує звійки вище згадані вобі часті.

Дівчата ворожать собі долю.

ВСТУПНІ УВАГИ.

Автором „Вечерниць” є **Петро І. Ніщинський**, що родився 1832-го а вмер 1896-го року на Великій Україні. Він був управителем хору церкви при російським посольстві в Атонах, столиці Греції, а опісля учителем старо-грецької мови при гімназії в Одесі. Ніщинський був свідомим українським патріотом та письменником. Свої письменні твори підписував псевдонімом. „Петро Байда”. Його найвизначнішим письменним твором є пречудовий переклад на українську мову великих старогрецьких епопей „Одессеї” і „Іліяди”. Сі переклади своєю красою, поетичністю та вірністю перевисили всі інші переклади сих славних творів на новітні мови. Ся велика праця заняла кільканайцять літ життя Ніщинського і є окрасою української перекладної літератури.

Побіч сего Ніщинський є визначним музиком-композитором. Хоч він не перебув високого музичного образотворення, однак мав з природи незвичайний музичний талант. Ніщинський задумав переробити самотню комедію Тараса Шевченка „Назар Стодоля” на оперу. Однак наміру в цілості не виконав, а скомпанував (1879-1880) тільки одну дію, представляючу вечірницю. Се й є отсі „Вечірниця” котрі ту друкуємо, а котрі є перлиною української сценічної музики. Великий жаль, що Ніщинський не написав цілої опери; лібретто його поетичне, щиро народне, музика незвичайно мелодійна, та жива, музичне переведення дії дуже влучне. Тому „Вечірниця” так улюблені українською публікою.

Тему до „Вечіриць” Ніщинський взяв із українського народного звичаю відбування т. зв. вечіриць. В довгі осінні та зимові вечіри дівчата по селах України сходяться до умовленої хати, звичайно якої бездітної вдови; де гуртом прядуть, причім оповідають чергою казки і сміховинки, кажуть загадки, та співають. Там приходять парубки, приносячи з собою напівки і ласощі та ще більше веселого настрою. Опісля відводять вони своїх дівчат додів. В ніч св. Андрія, на вечірицях, дівчата ворожать собі долю на різні способи, між иншим виливають віск у вазу, де творяться фантастичні фігури.

Ніщинський у своїм лібретто злучив вечірицю і ворожіння через виливання воску з колядою. Се вправді незгідне з народним звичаєм, але через те лібретто стало цікавіше, бо при малюванні народні звичаї злучено в одну цілість. Мистецтво (штука) хоч і черпає теми з життя, однак не є фотографічною знімкою життя, але його явлює перерібною.

Ось ту друкуємо „Вечірниця” з поясненнями — так, щоб кожен їх добре зрозумів та щоб з сего тексту користали не лиш ті, що куплять фортепіанову збірку „Вечірниця”, але й українські аматорські театри в Америці, що схочуть виставити сю славу композицію на сцені.

Др. Л. Цегельський.

Текст оперної дії „Вечерниці”.

Оперна дія починається інтродукцією пригравкою, при кінці на сцені з'являється хозяйка хати, в котрій мають відбутися вечерниці, Її сумно співає:

1. Зоря з місяцем над долиною повстрічалася,
Дожидалася до білої зорі, не діждалася!
До дому прийшла, гірко плакала, не молилася,
Нерозумная, неутішная, положилася.
Ой не спалаж я, все верзлась мені нічка темная
І вишневий сад, очі карі, брови чорнії.
На зорі, зорі, я проснулася і заплакала,
По милому я все плакала, все сміялася!
За дунай-ріки козаки ішли, заверталися:
Не вернувся милий, молоді літа за що трачу ся?
Не вернувся милий, літа молодії за що трачу я?
Зоря з місяцем повстрічалася і знов плачу я!

Після сеї пісні неутішної любови, просякнутої смутком нездійснених мрій, входять перші гості — два старші козаки. Витаються мовчки та сідають коло стола на покуті, запрохані там жестами рук хозяйки. На дворі чути веселий гамір. Входять дівчата, скидають свитки. Вони вносять з собою веселий подих молодости й життя, що видно з короткої пригравки, за якою слідує також весела традиційна пісня поздоровлення:

(Кланяються хозяйці)

2. Добрий вечір, пані матко! Сам Господь благослови,
Чесно в щасті та здоровлі свят цей вечір провести!

(кланяючись козаком, що за столом:)

Добрий вечір і вам, панове, хоч не знаєм звідкіль ви,
Чи з полудня, чи з півночи, у наш край ви забрели
і в цю хату ви зайшли.

ХОЗЯЙКА:

Просимо гостей до хати, просим, просимо сідять!

ДІВЧАТА:

Сядем, заспіваєм, де що знаєм, поки підем спать,
Щоб рано встать, рано встать, рано встать.
А тим часом з колядою підспіють парубки,
Пожартуєм, потанцюєм, взявшись гарно у боки.
Приворожим собі долю, залицяєм жениха,
Хоч старого, хоч рудого, хоч каліку, ха! ха! ха!
Тай веселож буде, як зійдуться парубки:
Пожартуєм, потанцюєм, взявшись отак у боки!

Природний гумор українських дівчат, котрі після тяжкої денної праці йдуть на вечорниці, яскраво відбивається в цій пісні. Після сей пісні чути гамір на дворі. Се прийшли парубки. Вони починають співати ще на дворі і входять зі співом, з жартами і поздоровленнями до всіх присутніх. Один з них несе у міху на плечох коляду.

ХЛОПЦІ:

3. Віють вітри шей буйнесенькі,
Іде дощик грімовесенький
Добрий вечір!
Іде дощик грімовесенький
На той садок зеленесенький.
Добрий вечір!
А в тім садку живе удова,
А у вдови дочка молода.
Добрий вечір!

ДІВЧАТА:

Добрий вечір, козаченки, чом так забарилася?
Чи на меду за коляду добре посварилися?
Гей, нумо, дівчата, одберемо коляду,
Щоб за нюю не сварились козаченьки на меду!

Починається жартовлива боротьба і тяганина між дівчатами й парубками за Коляду.

Парубки, обороняють коляду, відповідають піснею:

ХЛОПЦІ:

4. А ми коляди не дамо, не дамо!
А ми коляду завтра сами поїмо!
На снідання курку,
А на обід гуску,
На вечерю поросю,
Тай розділимося!

Дівчата жартуючи видирають мішок з колядою, а хлопці не дають:

ДІВЧАТА:

Гей, ну всі разом беріться до мішка, до мішка!
Видайте, видайте! Ага! Ха, ха, ха, ха, ха, ха!

ХЛОПЦІ: (хлопці і дівчата співають разом)

Гей держіть хлопці мішок, держіть цупко, держіть,
Держіть. Не пускайте, не давайте коляди! Еге, ге!

Дівчата видирають мішок з колядою:

ДІВЧАТА:

Ось вам: коляди не дамо, не дамо!
Ось вам: коляду сами завтра поїмо!
Тепер отщо скажем вам:
Заспівайте пісню гарную нам,
Той коляду всі гуртом
Будем їсти за столом!

Дівчата весело розкладають коляду на столі, жартують і кричать до парубків: „Співайте, а то не дамо коляди!” — Йде коротка пригравка: парубки співають:

Конець першої звійки.

ЧАСТЬ ДРУГА

ХЛОПЦІ: — Хор:

5. Закувала та сива зозуля раннім рано на зорі,
Ой заплакали хлопці-молодці, гей, гей!
Тай у чужині, в неволі, в тюрмі.
Вони плакали, гірко ридали,
Свою долю викликали!
Ой повій, повій та буйнесенький вітре
Та по-над море,
Та винеси нас із кайданів, з неволі
В чистеє поле!
Та понеси нас на Україну,
Гей! гей! нас на Україну!
А на Україні там сонечко сяє,
Козацтво гуляє, гуляє
І нас виглядає! Нас виглядає!

Тенор-Сольо:

По синьому морі байдаки під вітром гуляють,
Братів щоб ратувати Запорожці чим дуж поспішають.

Хор:

Гей! як зачули турецькії султани,
Тай ізвеліли ще гірші кувати кайдани!
Султани! Султани! Кувати кайдани!
Турецькі султани звеліли кувати кайдани, кайдани!
Звеліли ще гірші кувати кайдани,

Ця безсмертна українська пісня чудовими словами й мотивом передає всю глибину української душі. Як в зеркалі, в ній видбивається тяжкий сум козаків, у неволі. Вони плачуть за волею, яка їм милійше над усе в світі, і далі чується непереможна віра в те, що брати-козаки прийдуть і визволять їх із неволі. Цей віри не в силі зламати ніякі кайдани. Ця віра непереможна; вона була тим великим чинником, що піддержувала духа в невольників повсякчасно.

Весела вдача українського народу, після короткого суму, наведеного поважною лицарською піснею, стремитись до розривки, до сміху й жартів.

Хозяйка вечорниць зачинає частувати гостей чаркою та приспівує, а хор за нею:

Сольо. пісня —хор:

6. Ой хто пє, тому наливайте!
Хто не пє, тому не давайте!
От ми будем пити
І Бога хвалити,
І за нас, і за вас,
І за неньку стареньку,
Що навчила нас
Горілочку пить помаленьку!

ХОЗЯЙКА:

Пийте, гуляйте, добрі люди!
Лихом об землю, і горе забудем!
Вік наш недовгий, вік коротенький,
Лийтеж та випемо ще помаленький:
Щоб наша доля як рожевий квіт цвіла!

Веселі пісні й жарти затягнулись далеко за північ, почулось вже піане когута, дівчата співають:

ДІВЧАТА:

7. Ой вже нерано, вже нерано.
Здається, й півні десь співають,

Ставлять миску з водою на застелений ослін і готуються ворожити:

Стелить ослін і в миску воду лийте,
Друженько воску ярого наріжте,
Нехай кипить, нехай кипить, нехай кипить!
Нум, дружечки, ворожіть,
Кому доля набіжить,
Набіжіть, набіжить,
Кому вмерти, кому жити;
Кому доля в свитині,
Кому горе в жупані.
І в вогні, і в воді
Розгадаємо тоді.

Дівчата стають навколо ослона з мискою, парубки стають й собі за ними, цікаві побачити вороження, а ще більше, щоби пожартувати з дівчат, Всі співають:

ДІВЧАТА і ХЛОПЦІ:

Станьмо в коло, дружечки, тісенько!
Придивляймося до миски пильненько!
Тиж, Катрусю, перш усіх
Пильнуй воску, щоб не збіг,
Помаленьку в миску влий,
Червоною, шовковою хусточкою вкрий!
Станьмо ближче, побачим, що там буде!

Що там у тій мисці, чи чорти, чи люде.
Та тільки цур! не мішать!
І нікому не чіпать!

Дівчина Катерина розтоплює віск над свічкою в зелізній ложці й співає:

Ой, не буде зозуля кувати,
Перестане голуб воркувати,
І калина в садочку завяне,
Як до милої милий не прогляне.

ВСІ:

А ти ярий грійся, воску, грійся,
Кипи, виливайся, виливайся,
Щоб сужений та ражений,
Своїм білим личком
І високим станом
Таки зараз показавсь! показавсь!

ДІВЧАТА:

Дівчино, рибчино, Катерино, маків цвіт,
Отут твоя доленька, що придбалась на весь вік.
Червону хусточку, шовком шиту, піднімай,
І там свою доленьку, яка буде, розважай!

ХЛОПЦІ:

Дівчина з козаком сидить на коні!

ДІВЧАТА:

Щаслива ти, любочко, Катерино маків цвіт:
Оцеж твоя доленька, що придбалась на весь вік!

Убірають ослін. Підступають усі до печи, де на припічку стоять дідки-ляльки зроблені з клоччя й співають всі: хлопці й дівчата:

Ну, тепер вогню для дідів всіх гуртом!
Сидить бабка на печи,
Уплітає колачі,
А голодний бідний дід
Все взапічку сидів,
На бабку все глядів,
Колачика хотів,
А бабка дідові колачика отак!....

Підпалюють дідів з клоччя, що розставлені на припічку:

Ха, ха, ха! В мене кіт!
Виліз клятий аж на пліт!
В мене хата!

А в мене церква й коло церкви стоїть піп!
Усі кланяються Катерині:

Підеш до вінця,
Покинеш пан-отця
І будеш жити в чужій хаті
Й замість неньки
Та свекруху шанувать!

КІНЕЦЬ.